

Драбчук Тетяна

ст. викладач кафедри менеджменту в галузях АПК

Сумський національний аграрний університет

м.Суми, Україна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Основною рушійною силою ринкової економіки є підприємництво, без якого держава позбавлена розвитку. Саме воно визначає темпи економічного зростання, структуру і якість валового продукту. Це посилює соціальну спрямованість бізнесу, що свідчить про те, що для сталого розвитку суспільства самої ефективної економіки замало, необхідно враховувати інтереси широкого кола людей, яких вона торкається.[1]

Соціальна відповідальність бізнесу (далі – СВБ) полягає у свідомому відношенні суб'єктів господарської діяльності до вимог соціальної необхідності, соціальних завдань, морально-етичних норм та цінностей, розуміння наслідків своєї діяльності для суспільства, держави, споживачів, ділових партнерів та своїх працівників.[2]

У зарубіжній науковій літературі питанням дослідження соціальної відповідальності приділяється значна увага. Різноманіття підходів до розуміння категорії та розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності знайшло своє відображення у працях зарубіжних та вітчизняних вчених: Г.Боуена, П. Друкера, К. Девіса, Ф. Котлера, А. Керролла, Р. Маккіона, М.Фрідмана, Е. Фрімена, М. Штойєра, Д. Баюри, О. Грішнєвої, А. Колота, О.М.Головінова, М. Мурашко та ін.

У сучасному світі соціально відповідальна діяльність бізнесу є загальноприйнятою традицією, якої дотримується значна кількість підприємств, при цьому її основними перевагами є [3]: покращення корпоративного іміджу і зміцнення репутації; формування позитивного

сприйняття бренду; покращення якості продукції та послуг; залучення нових клієнтів і збільшення кількості споживачів; зростання обсягів продажу і рентабельності; зростання рівня продуктивності праці та забезпечення стабільності кадрів, підвищення рівня моральної задоволеності працівників; налагодження зв'язків з державними органами, постачальниками, інвесторами та іншими стейкхолдерами; налагодження міцних партнерських стосунків з громадами; отримання можливості реального соціального впливу на вирішення соціально-економічних проблем, існуючих в суспільстві; посилення захисту навколишнього природного середовища і ресурсозбереження; отримання економічного та соціального ефекту синергії від корпоративних відповідальних ініціатив та ін.

Але слід зазначити, що існує сукупність загальноекономічних факторів та ризиків, які впливають на прийняття рішення про соціально відповідальну поведінку підприємства.

Так, реалізовані підприємством соціальні заходи, з одного боку, надають населенню певні суспільні блага, які не може надати держава, з іншого боку, подібні кроки є з економічної точки зору витратами, які необхідно компенсувати за рахунок прибутку підприємства, або, що більш імовірно, за рахунок споживача, шляхом підвищення рівня цін на вироблену продукцію.

Прагнення компанії до вирішення соціальних питань може зіткнутися з проблемою відсутності необхідного досвіду в розв'язанні соціальних питань. В свою чергу це вимагає додаткових витрат на залучення необхідних фахівців, ретельного вивчення розв'язуваної соціальної проблеми, зрештою, вимагає тісної співпраці з державними і громадськими інститутами. Тому, процес розвитку корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в реаліях українського суспільства потребує певної координації та мотивування, а відтак активної участі в ньому держави.[4]

Нині в багатьох країнах світу уже давно діють державні програми, що пропонують соціально відповідальним компаніям істотні преференції у сфері оподаткування, державних закупівель і кредитування. Так, директор представництва Програми розвитку ООН в Україні Рікарда Рігер зауважила: «Якщо компанії роблять більше, ніж від них вимагає закон, то держава повинна допомогти їм у цьому». Тобто, розвиток СВБ в Україні потребує сприяння з боку держави, яка повинна визнати СВБ як бажану поведінку для вітчизняного підприємництва.

За досвідом розвинених країн, комплекс стимулів та заходів з поширення та популяризації СВБ у суспільстві повинен включати реалізацію наступних напрямків державної політики [5]:

1. Формування законодавчо-правової бази в галузі СВБ: встановлення стандартів у сфері якості сировини, продукції, технологій, персоналу; розробка та впровадження галузевих і корпоративних кодексів поведінки і т.д.

2. Співпраця з бізнесом у реалізації соціально значущих ініціатив (надання субсидій на створення робочих місць; фінансова підтримка соціально та екологічно орієнтованих проектів і т.д.).

3. Використання податкових та інвестиційних інструментів: стимулювання соціально-відповідальної поведінки компаній через надання податкових пільг, преференцій, субсидій.

4. Міжнародне співробітництво з КСВ: підтримка і просування міжнародних принципів корпоративної соціальної відповідальності, ініціатив міжнародних організацій (ініціатива ООН «Глобальний договір», Декларація Тисячоліття ООН, Саміт тисячоліття та ін.), участь у розвитку системи міжнародних стандартів, показників звітності, аудиту з КСВ, стимулювання сертифікації продукції та підприємств за міжнародними стандартами (соціальне і екологічне маркування).

5. Визнання і схвалення практики розвитку КСВ: присудження державних нагород і премій за добровільний внесок бізнесу в розвиток

принципів КСВ; впровадження механізму соціальних та еко-лейблів і ін.

6. Інформаційна, методична та інституційна підтримка розвитку КСВ-практики: проведення семінарів з КСВ для державних службовців, представників бізнесу, членів громадських організацій; стимулювання наукових досліджень у сфері КСВ; впровадження в навчальні програми курсу «Корпоративна соціальна відповідальність»; створення спеціальних інформаційних центрів КСВ.

Таким чином, для заохочення бізнесу до соціально-відповідальної поведінки, держава може використовувати різноманітні інструменти і механізми стимулювання. Враховуючи багатосторонній зарубіжний досвід у сфері формування та розвитку соціальної відповідальності бізнесу, можна стверджувати, що в Україні, де ступінь суспільної самосвідомості залишається низькою, добровільність СВБ повинна поєднуватися з державним регулюванням соціально відповідальної поведінки. Тільки комплексний системний підхід до реалізації політики держави у сфері активізації та розвитку СВБ створить умови для сталого розвитку економіки, а також сприятиме посиленню іміджу України у світі.

Література:

1. Колот А.М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012.
2. Центр розвитку КСВ - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/>.
4. Головінов О.М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми / О. М. Головінов // Економічний вісник Донбасу. - 2014. - № 2.
5. Новикова Р.А. Роль государства в активизации и развитии социальной ответственности бизнеса: анализ существующих моделей / Р.А. Новикова // Культура народов Причерноморья. — 2012. — № 232